

POSICIONAMIENTO SOBRE PRÁCTICAS ACADÉMICAS EXTERNAS

CREUP

Coordinadora de Representantes de
Estudiantes de Universidades Públicas

Dilixencia da Secretaría Executiva que fai constar que o presente posicionamento foi aprobado na 63 Asemblea Xeral Ordinaria celebrada o día 24 de novembro de 2018, con visto e praxe de presidencia.

José María Rosell Bueno

*Secretario Executivo da
Coordinadora de
Representantes de Estudiantes
de Universidades Públicas*

Pablo Alcaraz Martínez

*Presidente da Coordinadora de
Representantes de Estudiantes
de Universidades Públicas*

ÍNDICE

1. Introducción	2
2. O modelo que queremos	3
2.1. Xeneralidades sobre as prácticas académicas externas	3
2.1.1. Aspectos específicos das prácticas curriculares	6
2.1.2. Prácticas curriculares en profesións reguladas	6
2.1.3. Aspectos específicos das prácticas extracurriculares	7
2.2. A loita contra as malas praxes	8
3. Conclusións	10

1. Introducción

O presente documento pretende achegar a visión da Coordinadora de Representantes de Estudiantes de Universidades Públicas (CREUP) sobre as prácticas académicas externas no ámbito universitario, analizar a situación actual e sentar as bases do modelo que queremos.

Definimos as prácticas académicas externas como unha actividade de carácter formativo cuxo obxectivo é permitir ao estudiantado aplicar e complementar as competencias e os coñecementos adquiridos na súa formación académica universitaria, para a actividade laboral futura. Para que se consideren prácticas académicas externas, fai falta que a persoa que realiza as prácticas garde relación coa Universidade e que exista unha dobre tutela.

A situación actual de desemprego en idades temperás e a dificultade de acceder a un mercado laboral cada vez máis esixente levaron a que, durante os últimos anos, as prácticas académicas externas convertéronse en case a única forma de entrar en contacto co mundo laboral para o estudiantado do Sistema Universitario Español

A pesar do carácter formativo que define as prácticas académicas externas na lexislación actual, a realidade é que nun gran número de ocasións o estudiantado sente que está a realizar un traballo mal pago e que non adoita corresponderse co ámbito de formación co que debería. Este tipo de situacións son inadmisibles, e é necesario empoderar ao estudiantado e dotalo das ferramentas adecuadas para loitar contra os usos en fraude das prácticas académicas externas.

Engadir tamén a confusión que hai con respecto aos termos «bolseiro/a» e «estudiante en prácticas»: mentres que o primeiro tende a usarse para referir a quen percibe unha subvención para realizar estudos ou investigacións, o segundo engloba á totalidade de estudantes que realizan prácticas, perciban ou non unha contraprestación económica.

Esta situación non é única en Europa, e por iso as prácticas académicas externas convertéronse nunha das liñas estratéxicas de traballo actual da European Students' Union (ESU), que denuncia a ausencia de marcos legais de calidade que impidan o uso fraudulento das prácticas en moitos estados do Espazo Europeo de Educación Superior (EEES).

2. O modelo que queremos

2.1. Xeneralidades sobre as prácticas académicas externas

Tendo en conta o reflectido no Artigo 3 do Real Decreto 592/2014, as prácticas académicas externas deberán facilitar o coñecemento da metodoloxía de traballo, adecuada á realidade profesional, onde o estudantado haberá de contrastar e aplicar os coñecementos adquiridos. Por tanto, en ningún caso a relación contractual do estudantado coa entidade derivará nunha relación de traballo pola cal este supla as carencias da entidade asumindo competencias laborais.

A cooperación entre a Universidade e as entidades colaboradoras ten que ser en función das necesidades formativas do estudantado estar e suxeita ás necesidades destas. Estas entidades son as responsables de ofrecer contido formativo no momento da preparación do convenio, e as universidades teñen o deber de conservar a súa finalidade académica.

Debe haber persoal suficiente nas universidades que se encargue da xestión das bolsas de prácticas, que asesore ao estudantado e ás entidades sobre o perfil académico dos seus estudantes, e que axude a formalizar os convenios supervisando o seu contido e garantindo que as condicións cumpran a legalidade. O persoal debe realizar un seguimento efectivo das prácticas para así poder detectar rapidamente calquera irregularidade. Así mesmo, tense que esixir ás entidades colaboradoras o uso dos Criterios e directrices para o aseguramento de Calidade no Espazo Europeo de

Educación Superior (ESG) para manter a oferta de prácticas, salvaguardando así os dereitos do estudiantado.

Consideramos necesario ofertar formación complementaria ao estudiantado, non só durante o desenvolvemento das prácticas, senón tamén antes de realizalas. Como mínimo, terá que ofertarse formación sobre riscos laborais e sobre actuación en caso de lesións durante a realización das prácticas.

A Universidade ten que cubrir no seu seguro necesariamente os riscos que poidan derivarse como consecuencia das actividades formativas que desenvolve o estudiantado nas prácticas académicas externas.

As universidades deberán garantir a existencia e o cumprimento de protocolos de actuación #ante casos de discriminación de acoso e/ou violencia nas entidades colaboradoras.

Débese garantir a igualdade de oportunidades no acceso e a adxudicación de prácticas académicas externas, sempre conforme a criterios e obxectivos coherentes que non provoquen asignacións arbitrarias ou ao azar, senón que se centren en orientar segundo o perfil da persoa que solicita as prácticas.

Os horarios de realización das prácticas académicas externas terán que ser compatibles coa actividade académica, formativa, de representación e de participación desenvolvida polo estudiantado. Procurarase que os períodos de realización adáptense ás necesidades da persoa que vai realizalas, compatibilizándoos coa carga lectiva.

Respecto a os horarios de realización das prácticas, polo xeral, non deberán empezar antes das 8:00 nin terminar despois das 22:00, aínda que poderán darse casos nos que, por causa xustificada, excédanse estes límites. Para iso, a persoa interesada terá que ser coñecedora antes de comprometerse formalmente a realizar esas prácticas. Por norma xeral, non deberán excederse as 5 horas diarias ou 25 horas semanais en período lectivo, nin as 7 horas diarias ou 35 horas semanais en período non lectivo. Para a realización

das prácticas académicas externas, moitas persoas renuncian aos seus traballos por incompatibilidade horaria, ou ven inmersas en problemas de conciliación familiar, académica, e de representación estudiantil. Consideramos de suma importancia que o estudiantado poida acordar coa entidade colaboradora o horario da súa actividade para poder adecualo a outras obrigacións e/ou responsabilidades no convenio. De igual maneira, as horas de máis descontaranse das seguintes xornadas, e a entidade colaboradora deberá establecer unha compensación económica por horas extraordinarias. En calquera caso, convén ter en conta a heteroxeneidade do noso sistema de prácticas e respectar a autonomía universitaria.

Así mesmo, propoñemos que o período de realización de prácticas poida expandirse ata dous meses máis tarde da finalización do plan de estudos de grao, facilitando a realización de prácticas académicas externas no período de paso a estudos de segundo ou terceiro ciclo.

As tarefas que o estudiantado realiza nas prácticas académicas externas teñen que estar adaptadas ao Marco Español de Cualificacións para a Educación Superior (ARROLAS) que lle corresponde. Desde CREUP reclamamos maior rigor á hora de designar tarefas nas entidades colaboradoras, de acordo cos plans de estudos. Para garantir que as tarefas realizadas adecúanse ao nivel de estudos en que se atope o estudiantado, esiximos que se cumpra o sistema de triplo control entre o convenio de cooperación educativa, a persoa encargada da titorización na entidade colaboradora e a persoa que realiza a titorización na Universidade.

De acordo co Artigo 24 do Estatuto do Estudiante Universitario, «para facilitar a participación dos estudantes, as administracións con competencias en materia universitaria e as universidades promoverán sistemas de financiamento dos gastos ocasionados polas [...] prácticas externas», esiximos que en ningún caso a realización das prácticas externas supóñalle ao estudiantado un desembolso económico, ademais do xa suxeito á súa actividade académica.

No momento en que as prácticas xeren un valor engadido á entidade colaboradora, deben ter unha axuda económica asignada, que non debe ser homoxénea, senón adaptada á realidade de cada caso concreto. É imprescindible que, aínda que se consideren por este termo, non se deixe de lado o termo «remuneración», ao que fai referencia a Real Decreto Lei 8/2014, que permite a inclusión do estudiantado en prácticas no Réxime Xeral da Seguridade Social.

2.1.1. Aspectos específicos das prácticas curriculares

As prácticas curriculares son «As prácticas académicas externas que constitúen unha actividade de natureza formativa realizada polos estudantes universitarios e supervisada polas Universidades, cuxo obxectivo é permitir aos mesmos aplicar e complementar os coñecementos adquiridos na súa formación académica, favorecendo a adquisición de competencias que lles preparen para o exercicio de actividades profesionais, faciliten a súa empregabilidade e fomenten a súa capacidade de emprendemento» .

Para garantir que todo o estudiantado poida acceder e desenvolver as actividades derivadas das prácticas académicas externas, instamos o Goberno, Comunidades Autónomas e universidades a desenvolver unha guía de boas prácticas que axuden ao estudiantado para dirixirse de maneira correcta ás entidades colaboradoras. Propoñemos tamén que os convenios que se realicen coas mesmas, teñan en conta as particularidades do estudiantado, de maneira que situacións de exclusión social, clase, xénero, sexualidade ou diversidade de cal tipo non afecten negativamente o estudiantado á hora de poder desenvolver esta actividade formativa.

2.1.2. Prácticas curriculares en profesións reguladas

As prácticas académicas externas, incluídas nos plans de estudos, son necesarias para o desenvolvemento do programa formativo, que o estudiantado non podería adquirir sen entrar en contacto coa realidade da profesión. Deben garantir a adquisición progresiva

das competencias establecidas nos plans de estudos, sen atribuír á persoa que realiza as prácticas a mesma responsabilidade que ao persoal titulado.

A dificultade atópase en que estas prácticas deben reproducir o exercicio profesional, sen exceder o límite polo que deixan de ser actividades de formación para converterse nun traballo.

O modelo actual de prácticas académicas externas en plans de estudos que habilitan para profesións reguladas é heteroxéneo. Desde CREUP defendemos un modelo plural que contemple a posibilidade de que as prácticas académicas externas regúlense segundo as necesidades da rama de coñecemento, evitando un marco común que deixe de lado estas singularidades e que, polo tanto, prexudique ao estudantado.

2.1.3. Aspectos específicos das prácticas extracurriculares

Segundo o Artigo 4 do RD 592/2014, as prácticas extracurriculares son «aquelas que os estudantes poderán realizar con carácter voluntario durante o seu período de formación e que, aínda tendo os mesmos fins que as prácticas curriculares, non forman parte do correspondente Plan de Estudos. Con todo, serán contempladas no Suplemento Europeo ao Título (SET), conforme determine a normativa vixente». É dicir: non se corresponden cunha materia avaliable, aínda que en ocasións poden recoñecerse como optativas.

Este tipo de prácticas son con demasiada frecuencia fonte de abusos, pois se adoita deixar de lado o carácter formativo, de maneira que as funcións que o estudantado debe realizar convértense nunha relación laboral encuberta, polo que moitos axentes sociais han proposto a súa eliminación.

Desde CREUP avogamos pola regulación destas prácticas extracurriculares e polo establecemento de sistemas que aseguren a súa calidade e que o traballo realizado por estudantes é exclusivamente formativo e non substitúe, baixo ningún concepto, o traballo do persoal cualificado. Consideramos que as prácticas extracurriculares deben

seguir existindo, debido á gran achega formativa, á flexibilidade e ao número de oportunidades que proporcionan ao estudiantado.

2.2. A loita contra as malas praxes

Como xa vimos, en moitas ocasións as prácticas extracurriculares convértense nunha relación contractual fraudulenta na que o estudante carece de dereitos laborais. É responsabilidade das universidades defender ao estudiantado e garantir o carácter formativo desta actividade académica. Ademais, é necesario que a Universidade realice un seguimento para poder evitar a fraude.

O Ministerio competente ten a responsabilidade de garantir e asegurar a calidade e a legalidade destas formacións. Por tanto, consideramos que deberían desenvolverse mecanismos como inspeccións de traballo adaptadas á realidade das prácticas académicas externas, xa sexan curriculares ou extracurriculares.

A realidade do estudiantado require a existencia e o desenvolvemento dunha lexislación concreta que sirva para protexer os seus dereitos, xa que non poden ampararse no dereito laboral e por tanto é moito máis fácil que se vulneren os seus dereitos.

Para garantir que a oferta de prácticas non substitúe unha oferta de traballo, a entidade colaboradora deberá asegurar que existe polo menos unha persoa cualificada coas competencias adecuadas que desenvolve habitualmente as funcións e as tarefas que deberá desempeñar o estudiantado. O mecanismo que propoñemos para evitar a substitución ilegal é que, salvo causa xustificada, esta persoa coincida no mesmo horario que o estudiantado que realice as prácticas; desta maneira, ademais, pódese garantir que se recibe a formación adecuada.

As Axencias de Calidade, conxuntamente coas universidades e os seus órganos de calidade, deben desenvolver guías de boas prácticas que orienten acerca de cales son ou deben ser as actividades para desenvolver por parte das entidades e o estudiantado para cumprir coa formación ofertada. Desta maneira, antes do comezo das prácticas,

debe existir un proxecto formativo no que se concreten os obxectivos perseguidos, as tarefas para realizar e a concordancia coas competencias básicas, xenéricas ou específicas que aparecen no plan de estudos da persoa que vai realizalas. Esta documentación debe estar adxunta ao convenio que se asina de forma previa entre as tres partes.

No caso de que, durante a realización das prácticas, a entidade colaboradora non fose capaz de cumprir o proxecto formativo co que se comprometeu, esta non só debe avisar de maneira inmediata tanto á persoa que as está realizando como á Universidade, senón que deberá indemnizar ao estudantado e a universidade deberá rescindir o convenio de colaboración con esta entidade e buscar coa maior celeridade posible unha alternativa para esa persoa noutra que garanta a adquisición das competencias detalladas no proxecto formativo.

Cando finalicen as prácticas, é imprescindible que a persoa que as realizou estableza unha valoración final sobre como foron, na que, como pouco, terá que incluírse o trato recibido por parte da entidade colaboradora, da titorización da entidade colaboradora, da titorización da Universidade, o cumprimento das tarefas establecidas no proxecto e a adquisición das competencias indicadas. Esta valoración terá que ser considerada polas universidades, e os resultados terán que ser públicos.

A Universidade terá que realizar un informe, con polo menos unha periodicidade anual, que estableza unha valoración tanto cuantitativa como cualitativa da totalidade das valoracións emitidas polo estudantado; este informe deberá ser presentado #ante o órgano competente en materia de calidade do centro do que procede o estudante, e terán que ser accesibles polas axencias de avaliación da calidade e os órganos de gobernanza competentes (para que a representación estudantil poida coñecer a situación do seu centro), co fin de integrar o grao de satisfacción do estudantado no seguimento dos plans de estudos.

Para garantir que todo isto pódase cumprir, instamos as universidades á elaboración dun protocolo que recolla as directrices para seguir en caso de incumprimento ou mala praxe por parte da entidade colaboradora. Con iso, achégase ao estudantado unha maior seguridade sobre os medios de que dispón para solucionar este tipo de problemas, garantindo que se saiba onde ou a quen acudir, e evítense continxencias na procura dunha solución.

Respecto a as entidades colaboradoras coas que se establecen os convenios, é responsabilidade da Universidade garantir as boas prácticas das entidades colaboradoras nas que o estudantado leva a cabo a súa formación, así como, asegurar que estas entidades non fosen condenadas, no últimos 24 meses, con carácter firme por un delito contra os dereitos laborais, por infracción grave en materia profesional ou outros delitos¹.

3. Conclusións

De acordo ao anteriormente exposto, podemos ver unha relación complexa entre o estudantado e o mercado laboral. A actual situación de precariedade laboral provoca que moitos estudantes véxanse abocados este tipo de actividades como forma única de acceso ao mercado laboral, encadeando ás veces uns contratos de prácticas con outros.

As prácticas académicas externas teñen numerosos efectos positivos no estudantado, serven de contacto co mundo laboral e provén da experiencia necesaria para poñer en práctica o aprendido nas aulas. Estas prácticas, en condicións óptimas, resultan

---

¹ Procedementos de despedimento colectivo, de suspensión de contratos e/ou de redución de xornada, terrorismo, constitución ou integración dunha organización ou grupo criminal, asociación ilícita, financiamento ilegal dos partidos políticos, trata de seres humanos, corrupción entre particulares, nos negocios e en transaccións económicas internacionais, tráfico de influencias, suborno, fraudes, delitos contra a Facenda Pública e a Seguridade Social, prevaricación, malversación, branqueo de capitais, delitos relativos á ordenación do territorio e o urbanismo, a protección do patrimonio histórico e o medio ambiente, ou á pena de inhabilitación especial para o exercicio de profesión, oficio, industria ou comercio

CREUP

Coordinadora de Representantes de
Estudiantes de Universidades Públicas

POSICIONAMIENTO SOBRE PRÁCTICAS ACADÉMICAS EXTERNAS

positivas, e nalgúns casos imprescindibles para que o estudantado poida desenvolver correctamente a súa aprendizaxe.

A consecución dos puntos expostos neste posicionamento resulta de especial relevancia para evitar que se establezan situacións de fraude, nas que as entidades colaboradoras utilizan ao estudantado para substituír postos laborais realizando tarefas que exceden o formativo, cunha remuneración inexistente ou moi inferior ao Salario Mínimo Interprofesional (SMI).

Por último, é fundamental asegurar o carácter formativo das prácticas e o seguimento por parte das universidades, para evitar a mala praxe e o incumprimento dos dereitos do estudantado. Por iso, desde CREUP, resulta necesario avaliar, por parte dos sistemas de calidade, os resultados de aprendizaxe e as opinións do estudantado para coñecer a realidade das prácticas académicas externas.